

HÁROMVÉ ROVAT VENDÉGEK-VÁROSOK-VÉLEMÉNYEK

A beszélgetés témája: Kelet- és Közép-Európa nagyvárosainak fejlődési irányai

Résztvevők: Lux Gábor tudományos főmunkatárs (KRTK RKI), Egri Zoltán egyetemi docens (MATE VFGI), Páthy Ádám egyetemi adjunktus, tudományos munkatárs (Széchenyi István Egyetem, KRTK RKI)

Moderátor: Prof. Dr. Rechnitzer János kutató professzor emeritus (KRTK RKI)

A beszélgetés alapját a City.hu folyóirat jelen tematikus száma adja, amiben egy OTKA¹ kutatáshoz is kapcsolódó elemzések olvashatók a kelet- és közép-európai térség nagyváros állományának jellegéről, szerkezetéről és a változásait mozgató fontosabb területi tökelemekről, különös hangsúllyal az innováció különféle formáira.

A felkért szakértők a témakör kutatói gárdájának vezető szereplői, akik jelentős időt és energiát szántak a nagyvárosok elemzésére és mindezeket értékes publikációk jelentették meg.

Az első kérdéskör arra vonatkozott, hogy milyen térszerkezeti változásokat ismerhetők fel a nagyvárosokban és ebben a nagyvárosok szerepét miben lehet kiemelni. Egyértelmű, hogy az érdeklődés, tudományos feldolgozás nyugaton és keleten egyaránt megindult a térség iránt. Az átmenet, a transzformáció kutatás lendületes volt a kilencvenes években, de napjainkig foglalkoztatja a kutatókat a függő piacgazdaságok helyzete, jellemzői és irányváltásának menete. A nagyvárosok szerepe az európai területi politikában felértékelődik, térségben nagyon széles skálán mozgó centrumoknál is felismerhető a fokozatos felzárkózás, de önálló klubot, egyedi karaktereket mutató csoportosulásokat még nem képesek alkotni. A főváros hatások erőteljesek, főleg a kisebb országokban, felismerhető a nyugat-kelet fejlettségi különbségek, főleg a KMT fogadásában. Érvényesül az intenzív hierarchikus terjedése az újdonságoknak, amikben a nagyváros állományának, országok szerinti hálózatainak jelentős szerepe van.

A városléptékek nagyban különböznek az országok között, egyben a nagyváros sokszínűsége, funkcionális diverzifikációja jellemzi a térséget, így az összehasonlításhoz körültekintő elemzések szükségesek.

¹ OTKA 128747 A Kelet- és Közép-Európa nagyvárosok a hazai területi kutatásokban. A Kelet- és Közép-Európa nagyvárosok innovációs környezete és területi töke szerkezete (2018–2022).

Az ipar szerepét firtatva egyértelműen megerősítették a résztvevők a KMT szerepét, annak beáramlását a nagyváros állományba. Ennek következtében a telephelyi szerkezet is átalakult, nagyban megújult, elkezdődtek az ipari miliók kiépülése, egyre szélesebb tevékenységi kört fogott be a beáramló tőke, ami a nagyvárosok gazdasági szerkezetének átalakulását is segítette. Ugyanakkor a gazdaság sérülékenyek lettek, lásd autóiipari körzeteket, de más tevékenységi köröket is egyre érvényesebb lesz (bérmunka), aminek az oldása csak a lokális körülmények alakításával lehetséges. Ebben az egyes országok között nagy különbségek vannak, amelyek maguk is differenciálják a városhálózatot. Felismerhetők viszont a lokális KKV szektor megjelenése, ezek vagy kapcsolódnak a külföldi nagyvállalatokhoz, vagy önálló – részben helyi adottságokra épül – tevékenységeket újítanak meg, vagy pedig az új gazdasági szektoraiban találhatóak, pl. kulturális gazdaság.

A beszélgetés utolsó blokkjában arra kerestünk ajánlásokat, hogy a Kelet- és Közép-Európa nagyváros állományának elemzésében milyen kutatási irányokat ajánlanak a résztvevők. Elhangzott a konvergencia elemzések szükségessége, azaz a felzárkózás és leszakadás jelenségeinek újragondolása, a fejlődést dinamizáló tényezők rendszerezése, s ehhez is kapcsolódóan a fejlődési csapdák kijelölése. Kiemelést kapott a nagyváros állomány társadalom szerkezetének elemzési fontossága, hiszen az emberi tőke állomány a hordozója és letéteményese a megújítási és urbanizációs folyamatoknak. A beszélgetés résztvevői merész témaválasztást, nemzetközi összehasonlításokat, alapos terepmunkát ajánlanak a regionális tudomány ezen izgalmas kérdésköre iránt érdeklődőknek.

Összeállította: Rechnitzer János